

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI
MAHKEMESİ KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Haziran- Temmuz 2025

Sayı 43

İçindekiler

KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	2
ADİL YARGILANMA HAKKI.....	6
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	11
TOPLANTI VE DERNEK KURMA ÖZGÜRLÜĞÜ.....	17
MÜLKİYET HAKKI.....	20

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

1. Aydın ve diğeri / Türkiye¹ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların tutuldukları ceza infaz kurumlarındaki tutulma koşulları nedeniyle Sözleşmenin 3.maddesinin ihlâl edildiği iddialarına ilişkindir.*

Başvurular, başta kalabalıklaşma olmak üzere cezaevlerindeki tutulma koşullarının 3. maddeyi ihlâl ettiği iddiasını konu almaktadır.

Başvuranlar, başvuruya konu olaylar sırasında 15 Temmuz 2016 darbe girişimiyle bağlantılı olarak terörle ilgili suçlardan dolayı kapalı ceza infaz kurumlarında tutulmaktaydılar.

Başvuranlar Anayasa Mahkemesine başvurmadan önce infaz hâkimliklerine başvurup, sonrasında Ağır Ceza Mahkemelerine itiraz etmişlerdir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (Mahkeme) Değerlendirmesi

AİHM yaptığı incelemede, başvuranlardan sadece Talat Akbaş'ın 4 günlük süre için 3 m²'den küçük bir alanda tutulduğunu tespit etmiştir. AİHM, başvuranın bu süre boyunca yeterli hareket özgürlüğüne ve açık avluya erişime sahip olmasını, sürenin kısılalığını ve tutulduğu yerin uygun bir yer olmasını göz önünde bulundurarak başvuranın şikâyetini kabul edilemez bulmuştur.

AİHM kararında devamla, Muzaffer Aydın ve Kutlay Telli hariç olmak üzere tüm başvuranların tam olarak tespit edilemeyen tutukluluk süresi boyunca 3 ila 4 m² arasında kişisel alana sahip olduklarını, daha önce *İlerde ve Diğeri/Türkiye* kararında, yetersiz havalandırma, sıhhi tesisat ve hijyen ve su kısıtlamaları gibi konular da dahil olmak üzere, başvuranların yaşadığı koşullara benzer koşulları incelediğini ve bu koşulların kümülatif etkisinin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında insanlık dışı veya aşağılayıcı olarak nitelendirilmesi için gereken ağırlık eşiğini aşmadığını değerlendirdiğini, mevcut başvurularda da anılan karardan ayrılmayı gerektirecek bir hususun bulunmadığını kaydetmiştir.

AİHM ayrıca, başvuranların 4 m²'den fazla alana sahip oldukları dönemler açısından kural olarak tutukluluk koşullarının Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında kötü muamele teşkil etmediğini ancak tutukluluk koşullarının diğer fiziksel yönlerini de dikkate alacağını belirtmiştir. Bu kapsamda başvuranlardan sadece Kutlay Telli'nin pasif içicilikle ilgili ek bir şikâyet dile getirdiğini ancak 23 Temmuz 2016 ile 4 Nisan 2018 tarihleri arasındaki tutukluluğu sırasında cezaevi yetkililerine sigara içilmesiyle ilgili herhangi bir şikâyette bulunduğunu gösteremediğini, başvuranın sunduğu tek kanıtın 30 Temmuz 2018 tarihli sigara içilmeyen bir koğuşa nakledilmesini talep ettiği dilekçe olduğunu, başvuranın genel olarak pasif içiciliğin neden olduğu akciğerle ilgili sağlık sorunlarına atıfta bulunmakla birlikte, kendisinin herhangi

¹ Aydın ve diğeri / Türkiye Kararı, no. 24077/19, 20 Mayıs 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243870>

bir sağlık sorunu yaşadığına dair herhangi bir kanıt sunmadığını, dolayısıyla karşılaştığı muamelenin asgari eşiği aşan bir sıkıntı ve zorluğa neden olmadığını kaydetmiştir. Sonuç olarak AİHM söz konusu şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

2. Hayes ve diğerleri / Birleşik Krallık² Kararı

Öz: ABD vatandaşları olan ve hâlihazırda Birleşik Krallık'ta tutuklu bulunan kişilerin, çocuk kaçırma ve tanıkları öldürmeye teşebbüs suçlamalarıyla ABD'ye iade edilmelerinin, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında işkence ve insanlık dışı muamele yasağına aykırılık teşkil edip etmeyeceğine ilişkindir. Başvuranlar, iade edilmeleri durumunda şartlı tahliye olmaksızın ömür boyu hapis cezası riskiyle karşı karşıya kalacaklarını ve bu cezanın orantısız olduğunu ileri sürmüşlerdir. Mahkeme başvuruların iadesinin Sözleşme'nin 3. maddesini ihlâl etmeyeceğine karar vermiştir.

ABD, başvuruların çocuk kaçırmak, tanıkları öldürmeye teşebbüs ve bu suçları işlemek amacıyla silah kullanmak suçlarından yargılanmaları için iadesini talep etmiştir. Bu suçlamalardan biri (insan öldürmeye teşebbüs), koşullu salıverme olmaksızın müebbet hapis cezası öngörmektedir. Başvuranlar hem ilk derece mahkemesi hem de temyiz nezdinde iade kararlarına itiraz etmiş, ancak sonuç alamamışlardır. Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca, başvuruların iade edilmemesi yönünde geçici tedbir uygulanmıştır.

Başvuranlar, ABD'ye iade edilmelerinin Sözleşme'nin 3. maddesini ihlâl edeceğini iddia etmektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuruyu *Sanchez-Sanchez v. Birleşik Krallık* kararında belirlenen üç aşamalı test çerçevesinde değerlendirmiştir:

Birinci test gerçek riskin varlığıdır. Buna göre Mahkeme, başvuruların şartlı tahliyesiz ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılma riskinin gerçek olduğuna kanaat getirmiştir. Hükûmetin, sanıkların iş birliği yapmaları durumunda cezanın indirilebileceği yönündeki beyanları bu riski ortadan kaldırmaya yeterli görülmemiştir.

İkinci test cezanın indirgenebilirliği: Buna göre ABD'de ömür boyu hapis cezalarının insani nedenlerle tahliye ve af mekanizmalarıyla gözden geçirilebildiği tespit edilmiştir. 2018 tarihli First Step Act uyarınca belirli şartlar altında cezanın azaltılmasının mümkün olduğu ve bu sistemin bireysel gelişimi dikkate alan işleyen bir yapı sunduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle Mahkeme, cezanın indirgenebilir olduğu sonucuna varmıştır.

² Hayes ve diğerleri / Birleşik Krallık Kararı, no. 56532/22, 56889/22, 3739/23 01 Temmuz 2025.
<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243879>

Üçüncü test orantısızlık iddiası ile ilgilidir: Mahkeme, başvurulara isnat edilen suçların ağırlığı (çocuk kaçıırma ve öldürmeye teşebbüs suçlarının) ve olayın gerçekleşme aşaması dikkate alındığında, müebbet hapis cezasının orantısız sayılacağını değerlendirmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, başvuruların ABD'ye iadesinin Sözleşme'nin 3. maddesini ihlâl etmeyeceğine ve şartlı tahliyesiz ömür boyu hapis cezası riskinin mevcut olsa bile bu cezanın indirgenebilir nitelikte olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

2

ADİL YARGILANMA HAKKI

3. Krepelik / Çek Cumhuriyeti³ Kararı

Öz: Başvuru, zihinsel engelli bir kişinin, avukatının yokluğunda verdiği ve müdafî yardımından yararlanma hakkından feragat ettiği şeklinde yorumlanan duruşma öncesi ifadeleri temelinde mahkûm edilmesine ilişkindir. Mahkeme başvuranın Sözleşme'nin 6. maddesi nazarında koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğine karar vermiştir.

Başvuran, hırsızlık suçu kapsamında tutuklanmış, soruşturma aşamasında zihinsel engeli olduğu yönünde çeşitli belirtiler göstermesine rağmen avukat tarafından temsil edilmemiştir. Başvurana yalnızca usuli haklarını hatırlatan bir form imzalatılmıştır. Başvuran yargılama sonucunda, soruşturma sırasında alınan itirafları doğrultusunda mahkûm edilmiştir. Başvuran, zihinsel engeline rağmen avukat ile temsil edilmediği soruşturma sürecindeki ifadeleri nedeniyle mahkûm edilmesinin Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesinde düzenlenen ve adil yargılanma hakkının kapsamında olan müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlâl edilmesinden şikâyet etmektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme'nin ilkelerine göre, başvuranın zihinsel engellilik nedeniyle savunmasız durumda olması ve ceza yargılamasının doğası gereği ortaya çıkan güç dengesizliği göz önüne alındığında, başvuranın 6. madde kapsamındaki önemli bir hakkından feragat etmesi, ancak bu feragat açıkça ifade edilmişse ve yetkililer, başvuranın haklarını tam olarak bildiğinden ve davranışının sonuçlarını mümkün olduğunca anlayabildiğinden emin olmak için tüm makul önlemleri almışsa kabul edilebilmektedir.

Mevcut başvuruda başvuran, polise herhangi bir ifade vermeden önce bir müdafî ile temsil hakkına sahip olduğu konusunda tam olarak bilgilendirilmemiştir. Kendisine imzalatılan form başvuranın bir müdafî hakkından yararlanma hakkı olduğunu anlayabileceği açıklıkta değildir. Buna göre, başvuranın müdafî yardımından yararlanma hakkı uygunsuz bir şekilde kısıtlanmıştır ve böyle bir kısıtlamaya ilişkin zorlayıcı bir neden ortaya konamamıştır. Mahkeme bu nedenle, savunma avukatının bulunmamasının ceza yargılamasının genel adilliği üzerindeki etkilerini incelemeye yönelmiştir. Kovuşturma sırasında başvuran, avukatı bulunmakla birlikte, polise zaten bir ifade verdiğini ve bu ifadeyi değiştirmek istemediğini belirtmekle yetinmiş bunun yanı sıra defalarca yanlış bir şey yapmadığını dile getirmiştir. Kovuşturma sırasında başvuranın yargılama öncesi müdafisi olmaksızın verdiği aleyhe beyanları hükme esas alınırken başvuranın müdafî yardımından feragat etmiş sayılmasına

³Krepelik / Çek Cumhuriyeti Kararı, no. 23963/21, 12 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243566>

ilişkin telafi edici bir usuli güvence sağlanmamıştır. Mahkeme bu durumda yargılamanın genel olarak adillığının sağlanmadığını kabul etmiştir. Sonuç olarak, başvuranın Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesinde düzenlenen ve adil yargılanma hakkının kapsamında olan müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlâl edildiğine karar verilmiştir.

4. Hindioğlu / Türkiye⁴ Kararı

Öz: *Başvuru, kimlikleri gizli tutulan bazı tanıkların (3 polis memuru) duruşmada sorgulanamaması sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran, 20 Aralık 2011 tarihinde PKK silahlı terör örgütü adına suç işlemekten, kamu görevlisinin görevini yapmasını zor kullanarak engellemekten ve PKK lehine propaganda yapmaktan mahkûm edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi kararını verirken, iki gösterinin video görüntülerine ve başvuranın katılımcıları taş ve molotof kokteyli atmaya teşvik ettiği yönündeki polis ifadelerine dayanmıştır. Yargıtay 11 Haziran 2021 tarihinde başvuruyu gözaltına alan üç polis memurunun ve tanık M.A.'nın dinlenmemesi sebebiyle yetersiz inceleme yapıldığını belirterek kararı bozmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi tanık M.A.'yı duruşmada dinlemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi başvuran ve avukatının yokluğunda üç polis memurunu da dinlemiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 4 Temmuz 2013 tarihinde, başvuruları silahlı terör örgütü adına suç işlemekten ve kamu görevlisinin görevini yapmasını güç kullanarak engellemekten suçlu bulmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi tanık M.A.'nın polise verdiği ifadenin baskı altında verildiğine veya kötü muameleye maruz kaldığına dair bir belirti olmadığını ifade etmiştir. Yargıtay 14 Eylül 2017 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onamıştır.

Başvuran 15 Ocak 2018 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunarak, diğer destekleyici deliller bulunmamasına rağmen gıyabında verilen polis ifadelerinin belirleyici delil olarak kullanılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi 20 Temmuz 2018 tarihinde, bireysel başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Başvuran, AİHM önünde kendisini tutuklayan üç polis memurunu sorgulayamaması nedeniyle Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (d) maddeleri kapsamındaki haklarının ihlâl edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

⁴Hindioğlu / Türkiye Kararı, no. 52544/18, 20 Mayıs 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243868>

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM yaptığı incelemede; tanıkların savcının huzurunda ancak başvuran ve avukatlarının yokluğunda yargılama mahkemesi tarafından dinlendiğini kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca başvuranın silahlı terör örgütü adına suç işlemekten ve polis memurlarının görevlerinin yerine getirmesini engellemekten ve bir grup protestocuya talimat vermekten mahkûm edildiğini gözlemlemiştir. Mahkeme, ilk derece mahkemesinin tanık M.A.'nın poliste verdiği ifadeye dayanarak karar verdiğini, M.A.'nın bu ifadeyi verirken baskı altında olduğuna veya kötü muamele gördüğüne dair de hiçbir kanıt olmadığını tespit ettiğini belirtmiştir. Mahkeme başvuranın, tanık M.A.'yı sorgulayamadığı yönünde herhangi bir şikâyeti olmadığını da ifade etmiştir.

Mahkeme, yaptığı değerlendirme sonucunda, başvuranın gıyabında dinlenen ve gösterilerden biri ile ilgili beyanda bulunan üç polis memurunun ifadelerinin mahkûmiyet kararında tek ve belirleyici delil olmadığı sonucuna varmıştır. Mahkemeye göre, mahkûmiyete asıl dayanak tanık M.A.'nın ifadesiydi ve başvuran duruşmada bu ifadeye itiraz etme şansına sahipti.

Açıklanan nedenlerle, Mahkeme, başvuranın söz konusu tanıkları sorgulayamamasının kendisine karşı yürütülen ceza yargılamasının genel olarak adilliği üzerinde telafisi mümkün olmayan bir etki yaratmadığı sonucuna varmıştır.

Mahkeme, oybirliğiyle, şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 (a) ve 4. maddeleri uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

5. Şimşek / Türkiye⁵ Kararı

Öz: Mahkeme, başvuranın işe iade edilmesi ve kendisine ödenmeyen maaşları bakımından başvurana tazminat ödenmiş olması hususlarının; başvurunun özüne ilişkin önemli gelişmeler olduğunu kabul ederek bahsi geçen hususlarda başvuranın Mahkeme'yi bilgilendirmemesi bakımından ikna edici bir açıklama yapmamış olmasını da gözetererek başvuru hakkının kötüye kullanılması sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

Başvurucu, TÜBİTAK Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'nde başuzman olarak çalışmakta iken terör bağlantısı (PKK/KCK) sebebiyle şüphe feshi kapsamında iş akdinin feshedildiğini, buna ilişkin açtığı davada yerel mahkemelerin kararlarının gerekçesiz olması sebebiyle adil yargılanma (m. 6) ve çalışma hakkının (m.8) ihlâl edildiğini iddia etmiştir.

⁵Şimşek / Türkiye Kararı, no. 54578/19, 19 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-244324>

Hükûmet, başvuranın işe iadeye yönelik idare mahkemelerine başvurusunun ardından 1 Şubat 2024 tarihinde görevine iade edilerek yeniden başlatıldığını, ayrıca başvurana 1 Aralık 2013 tarihinde mahrum kaldığı aylıklarına karşılık tazminat ödendiğini, bahsedilen önemli gelişmelerden Mahkemenin haberdar edilmediğini ve bu durumun başvuru hakkının kötüye kullanılması teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

Başvuran, bu konuda açıklama yapmamıştır.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuranın işe iade edilmesi ve kendisine ödenmeyen maaşları bakımından başvurana tazminat ödenmiş olması hususlarının; başvurunun özüne ilişkin önemli gelişmeler olduğunu kabul ederek başvuranın Mahkemeyi bilgilendirmemesi bakımından ikna edici bir açıklama yapmamış olmasını da gözeterek başvuru hakkının kötüye kullanılması sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

3

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

6. Sahiner / Avusturya⁶ Kararı

Öz: Başvuru, başvuranın ismini “Özlem”den “Lemilia”ya değiştirmek için yaptığı talebin Avusturya makamları ve mahkemeleri tarafından reddedilmesi nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesi altında güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.

1996 yılında Avusturya’da doğan başvurana, babasının ısrarı üzerine resmi olarak Türkçe ismi “Özlem” verilmiştir. Başvuranın annesi ise ona doğduğu andan beri “Lemilia” adıyla hitap etmiştir. Başvuran, arkadaşları tarafından da “Lemilia” olarak bilinmektedir. 5 Şubat 2019 tarihinde, başvuran, Innsbruck Bölge İdare Makamına (Bezirkshauptmannschaft) isminin resmi olarak “Özlem”den “Lemilia”ya değiştirilmesi için başvuruda bulunmuştur. Başvuran, başvurusunda, annesi ve babası boşandıktan sonra annesiyle birlikte yaşadığını, babasıyla görüşmediğini ve bu ismi babasının zorla kendisine koyduğunu belirtmiştir. Başvuran, babası ile herhangi bir bağ ve kontak kurmak istememesi nedeniyle bu ismi sildirmek ve annesinin kendisine verdiği ismi yasal olarak kullanmak istediğini belirtmiştir. Yerel makamlar ve mahkemeler, başvuranın isim değişikliği talebini “Lemilia” adının Avusturya Nüfus kayıtlarında bulunmaması ve Avusturya’da yaygın olarak kullanılan bir isim olmaması nedeniyle reddetmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, bireysel kimliğin bir parçası olan ismin özel hayat kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, ancak isimlendirme rejimine ilişkin olarak devletlerin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, isim değişikliği taleplerinde yalnızca özel koşulların varlığı hâlinde Sözleşme’nin 8. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülüklerinin gündeme gelebileceğini vurgulamıştır.

Somut olayda Mahkeme, başvuranın talep ettiği “Lemilia” ismini değerlendiren yerel makamların ve mahkemelerin bu talebi red kararlarında; “Lemilia” isminin Avusturya nüfus kayıtlarında bulunmadığını, başka bir dilde de yaygın olarak kullanılmadığını ve başvuranın sunduğu sosyal medya profili ile yabancı bir sürücü belgesinin bu ismin yaygınlığını kanıtlamak için yeterli olmadığını belirttiğini vurgulamıştır. Ayrıca, Mahkeme, başvuranın mevcut ismini kullanmasının kişisel bütünlüğü veya toplumsal ilişkileri açısından ciddi bir zarar doğurduğuna dair yerel makamlara somut bilgi sunmadığını tespit etmiştir.

⁶Sahiner / Avusturya Kararı, no. 21669/21, 03 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243364>

Mahkeme, başvuranın “Lemilia” isminin kişisel kimliğini yansıttığı ve babasıyla olan problemlili ilişkisi nedeniyle “Özlem” ismini taşımak istemediği yönündeki gerekçelerini değerlendirmiş, ancak ikinci gerekçenin başka bir “yaygın” isim tercih edilerek de gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

Yerel makamların başvuranın talebini ilgili iç hukuk düzenlemeleri çerçevesinde ayrıntılı şekilde incelediğini, dilbilimsel uzman görüşlerinden yararlandığını ve başvuranın kişisel durumunu dikkate aldığı vurgulayan Mahkeme, Avusturya’da yalnızca yaygın isimlerin tesciline izin verilmesini, kamu düzeni ile kişisel tanımlanabilirliğin korunması gibi meşru hedeflere dayandırarak haklı bulmuştur.

Sonuç olarak Mahkeme, isim değişikliğine ilişkin yasal düzenlemeler yönünden devletlerin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu ve başvuranın özel hayatına saygı hakkı ile kamu yararı arasında adil bir denge kurulduğunu dikkate alarak Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

7. Siles Cabrera / İspanya⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın entegrasyona dayalı istisnai oturum izni verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran 2005 yılından bu yana eşiyle birlikte İspanya’da yaşamaktadırlar ve 2012 yılında bir erkek çocukları dünyaya gelmiştir. Başvuranın aile üyeleri Bolivya vatandaşıdır.

Başvuranın çocuğuna iki buçuk yaşındayken otizm, beş yaşındayken de beyaz kan hücrelerindeki aşırı düşüklükten kaynaklanan hastalık teşhisi konulmuştur. 2017 yılında alınan rapora göre; çocuğun konuşma ve göz teması kurma yetisi bulunmamakta, öfke sorunları yaşamakta ve ebeveyninden ayrı kalmakta zorlanmaktadır. Raporda yavaş bir gelişim sağladığı, iletişim kurmaya istek görüldüğü, ebeveyninden ayrı kalmaya daha tahammüllü olduğu ve yalnız ve okulda oyun oynayabildiği belirtilmiştir. Son olarak, çocuğun Bolivya’da sağlanmasının mümkün olmadığı kesintisiz özel bakım gerektiren önemli bir hastalıktan muzdarip olduğu ifade edilmiştir.

Başvuran 2015 yılında iş bulma kurumuna, 2018 yılında da istisnai bir yol olan entegrasyona dayalı oturum iznine başvurmuştur. Bu talebi Hükûmet Alt Delegasyonu başvuranın geçim kaynaklarını kanıtlayamadığı, yalnızca aldığı kira ve sosyal yardımlara ilişkin belge sunduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Ret kararında ayrıca başvuranın kararın tebliğinden itibaren doksan gün içerisinde ülkeyi terk etmesine karar verilmiştir. Başvuranın bu karara karşı itirazını değerlendiren İdare Mahkemesi benzer gerekçelerle başvuranın itirazını

⁷Siles Cabrera / İspanya Kararı, no. 5212/23, 17 Temmuz 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-244098>

reddetmiştir. Ayrıca başvuranın iş bulmasına bir engel bulunmadığı, çocuğu hasta olsa da bakımının annesi tarafından yapılabileceği belirtilmiştir. Başvuranın temyiz talebini reddeden temyiz mahkemesi bazı durumlarda iş sözleşmesi ibrazı zorunlu olmada da kişinin kamu bütçesine yük olmadan geçimini sağlayabileceğinin ispatı gerektiğinin altını çizmiştir. Başvuranın İspanya Yüksek Mahkemesine yapmış olduğu da reddedildikten sonra başvurduğu Anayasa Mahkemesi de başvurunun anayasal önem arz etmediği gerekçesiyle ret kararı vermiştir.

Başvuran ve ailesi 2023 yılında verilen bilgilere göre İspanya'da yaşamaya devam etmektedir.

Başvuran entegrasyona dayalı istisnai oturma izni verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinde düzenlenen aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme öncelikle 2019 yılında verilen kararda başvuranın ülkeyi terk etmesine karar verilmiş olmasına rağmen 2023 yılı itibariyle hala İspanya'da yaşadığına, başvuran hakkında yakın ve somut bir sınır dışı edilme tehlikesinin olmadığına, bu süreçte çocuğun sağlık hizmeti ve destek aldığına dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda Mahkeme, başvuruyu, başvuranın entegrasyona dayalı istisnai oturma izni talebinin reddedilmesine ilişkin olması nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülüklerine uyulup uyulmadığı kapsamında değerlendirmiştir.

Mahkeme, yerel mahkemelerin yaptıkları değerlendirmede genel kamu yararını gözettiklerini değerlendirmiştir. Buna göre, gözetilen kamu yararı ülkenin ekonomik refahı bağlamında göçü kontrol etmektir. Yerel mahkemeler başvuranın sosyal yardımlara başvurmaksızın yeterli geçim kaynağına sahip olduğunu kanıtlama yükümlülüğünü yerine getiremediğini değerlendirmişlerdir.

Mahkeme, ekonomik ve sosyal politikalara ilişkin genel tedbirler konusunda devletlere geniş bir takdir marjı tanıdığını hatırlatmaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, aile birleşimi taleplerinde mülteciden ailesini geçindirebilmek için bağımsız, istikrarlı ve sosyal yardıma dayanmayan bir gelire sahip olduğunu kanıtlamasının istenmesinin orantılı olduğunu daha önceki kararlarında değerlendirmiştir. Benzer şekilde sosyal entegrasyona dayalı oturma izni talep eden bir kişinin kendi geçimini sosyal yardımlar olmaksızın sağlayabildiğini göstermesi gerektiği yönündeki yaklaşımın orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

Mahkeme ayrıca, başvuranın eşine eğitim amaçlı oturma izni verilmesinin İspanya makamlarının yeterince esnek davrandığını gösterdiğini değerlendirmiştir.

Mahkeme her ne kadar yerel mahkeme kararlarının gerekçelerini kısa bulsa da bu kararlarda başvuranın ve özellikle başta çocuk olmak üzere ailenin durumu dikkate alınarak verildiğine dikkat çekmiştir. Mahkeme ayrıca çocuğun eğitim programlarından faydalanmasını ve annesinin bakım konusunda katkı sunabileceğini göz önüne alarak, başvuranın çalışması halinde çocuğun bakımsız kalacağı iddiasının yerel mahkemeler tarafından reddedilmesini isabetli bulmuştur.

Sonuç olarak Mahkeme, otoriteler ve yerel mahkemelerin başvuranın menfaatleri ile ülkenin ekonomik refahı bağlamında göçü kontrol etme yönündeki kamu yararı arasında adil bir denge kurdukları ve başvuranın talebini reddederken sahip oldukları takdir marjını aşmadıkları kanaatindedir. Bu nedenle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edilmediğine karar verilmiştir.

8. Sel ve diğerleri Türkiye⁸ Kararı

Öz: AIHM, olay tarihinde mahpus olan başvuranların, OHAL döneminde Cumhuriyet savcılıklarınca mektup, faks, telgraf alma ve gönderme hakkının yasaklanmasına ilişkin başvuruda; başvuranların yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkının ihlâl edildiğine yönelik şikâyetlerini iç hukuk yollarının tüketilmemesi, bir başvuranın derece mahkemelerindeki yargılamada Cumhuriyet savcısı görüşünün tebliğ edilmemesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğine yönelik şikâyetini başvuranın önemli bir zarara uğramadığı gerekçeleri ile kabul edilemez olduğuna oy birliğiyle karar vermiştir.

Olay tarihinde mahpus olan başvuranların tümü, Cumhuriyet Başsavcılıklarınca OHAL sırasında mektup, faks, telgraf alma ve gönderme hakkının yasaklanmasının Sözleşmenin 8. maddesinde korunan yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkını ve ayrıca bir başvuran derece mahkemelerindeki yargılamada Cumhuriyet savcısı görüşünün tebliğ edilmemesi sebebiyle Sözleşmenin 6. maddesinde korunan adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğini iddia etmişlerdir.

Başvuranların söz konusu yasaklama kararı için derece mahkemelerinde yaptıkları itirazlar reddedilmiş, Anayasa Mahkemesine yaptıkları bireysel başvurular ise Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 141 f. 3'te düzenlenen tazminat yoluna başvurmadıkları için başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

---

⁸Sel ve diğerleri / Türkiye Kararı, no. 29067/19, 17 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-244182>

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, somut başvurularda, Anayasa Mahkemesinin başvuruların bireysel başvurularını CMK m. 141 f. 3 uyarınca tazminat yolundan yararlanmadıkları gerekçesiyle kabul edilemez bulunduğuna dikkat çekmiştir.

AİHM, başvuruların CMK m. 141 f. 3'te öngörülen yolun erişilebilir ve etkili olduğuna itiraz etmediğini belirterek belirli bir hukuk yolunun başarılı olma ihtimaline ilişkin salt şüphelerin varlığının, başvuruları bu hukuk yolunu kullanmaktan alıkoyamayacağını yinelemiştir.

Sonuç olarak, AİHM başvuruların cmk m. 141 f. 3 uyarınca herhangi bir tazminat davası açmadıklarını bu nedenle başvuruların iç hukuk yollarını usulüne uygun şekilde tüketmediğini tespit etmiş bu tespit ışığında başvuruların Sözleşmenin 8. maddesinin ihlâl edildiğine yönelik şikâyetini oy birliğiyle kabul edilemez ilan etmiştir.

Son olarak AİHM, bir başvuranın derece mahkemelerindeki yargılamada Cumhuriyet savcısı görüşünün kendisine tebliğ edilmemesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğine yönelik şikâyetini, başvuranın önemli bir zarara uğramadığı gerekçesi ile oy birliğiyle kabul edilemez bulmuştur.

4

TOPLANTI VE DERNEK KURMA ÖZGÜRLÜĞÜ

9. Sağır ve diğerleri / Yunanistan⁹ Kararı

Öz: Başvuru, İskeçe İli Türk Kadınları Kültür Derneğinin resmi dernekler siciline kaydedilmesi talebinin yerel mahkemeler tarafından reddedilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.

Başvuruya konu olan İskeçe İli Türk Kadınları Kültür Derneği, Yunan vatandaşı ve İskeçe ilinde ikamet eden kadınlar tarafından kurulmuş olup, kültür ve eğitim faaliyetleri ile geleneklerin yaşatılmasını amaçlamaktadır.

Derneğin tüzüğünde üyelerin yalnızca İskeçe ilinde ikamet eden Yunan vatandaşı yetişkin kadınlar olabileceği belirtilmiştir.

Aralık 2010 tarihinde başvuranlar tarafından yapılan başvuru üzerine, Şubat 2011 tarihinde İlk Derece Mahkemesi derneğin adında Türk kelimesi geçmesinin, tüzükte yalnızca Yunan vatandaşlarının üye olabileceği açıkça belirtilmiş olmasına rağmen, yanıltıcı ve kafa karıştırmaya yönelik bulunduğu gerekçesiyle başvurunun reddedilmesine karar vermiştir. Temyiz mercileri benzer gerekçelerle ilk derece mahkemesinin kararını onamışlardır.

Başvuranlar söz konusu derneğin dernekler siciline kaydedilmesi talebinin yerel mahkemeler tarafından reddedilmesinin Sözleşme'nin 9, 10 ve 11. maddelerini ihlâl ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme öncelikle başvuranların talebini değerlendiren yargı mercilerinin ele aldığı "açıklık" şartının yerel hukukta düzenlenmediğine, Medeni Kanun'un ilgili hükmünde dernek tüzüğünde yer alması gereken şartlar altında sayılmadığına dikkat çekmiştir. Dahası Anayasa'da kâr amacı gütmeyen dernek kurma hakkının izin usulüne tabi olmadığı hatırlatılmıştır.

Mahkeme bu kapsamda üçüncü kişilerin dernek üyelerinin niteliği hakkında bilgi almak istediklerinde derneğin tüzüğüne bakabileceklerini ve tüzükte üyelik koşullarının açık ve kesin bir biçimde tanımlandığını belirtmiştir. Buna göre derneğe yalnızca İskeçe ilinde ikamet eden, Yunan vatandaşı yetişkin kadınlar üye olabilir.

Mahkeme benzer konularda Sözleşme'nin 11. Maddesinin ihlâl edildiğine karar verdiği *Bekir-Ousta ve diğerleri* ile *Emin ve diğerleri* kararlarını hatırlatmaktadır. Her ne kadar yerel yargı mercileri 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nın sadece dini azınlıkları tanıdığını, etnik azınlıkları tanımadığını değerlendirse de Mahkeme söz konusu derneklerin gerçekten bir etnik

⁹ Sağır ve diğerleri / Yunanistan Kararı, no. 34724/18, 24 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243777>

azınlığın varlığını savunuyor olması durumunda bile, bunun demokratik bir toplum için tehdit oluşturamayacağını vurgulamıştır.

Mahkeme son olarak söz konusu dernek için seçilen adın kamu düzenine ya da demokratik topluma yönelik gerçek bir tehdit oluşturduğuna dair somut bir kanıt sunulmadığına dikkat çekmiştir.

Bu nedenlerle Mahkeme, söz konusu derneğin tescil edilmemesine dayanak olarak sunulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığını değerlendirmiş ve derneğin sicile tescil edilmemesi şeklindeki müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılar nitelikte olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak Mahkeme, Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

5

MÜLKİYET HAKKI

10. Çukurova Elektrik Anonim Şirketi / Türkiye¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, harçtan muaf Hazine ile aynı davada yer alan başvuran Şirket'in temyiz harcı ödemekle yükümlü tutulmasının mahkemeye erişim hakkı ile silahların eşitliği ilkesine uygunluğu, ayrıca taşınmazların Hazine'ye devredilmesinin mülkiyet hakkını ihlâl edip etmediği hakkındadır.*

Başvuran Şirket (Çukurova Elektrik Anonim Şirketi; ÇEHAŞ), 1953 yılında imzalanan imtiyaz sözleşmesine göre Seyhan Barajı'nda üretilen elektriği Çukurova bölgesine iletmektedir. Sözleşmede, faaliyet süresi sonunda başvuran tarafından kullanılan taşınmazların Hazine'ye devri öngörülmüştür. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (İdare), başvuran şirketin yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle imtiyaz sözleşmesini feshetmiş, Danıştay bu işlemi onamıştır. Ardından Hazine, şirketin bazı taşınmazlarının devri için dava açmış ve Yargıtay nihai olarak bu taşınmazların devredilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Başvuran şirket, temyiz sürecinde ödemesi gereken 3.715 TL tutarındaki temyiz harcını ödememiş, bu sebeple temyiz talebi yapılmamış sayılmıştır. Şirketin daha sonra yaptığı temyiz ve karar düzeltme başvuruları ise reddedilmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

a) Mahkemeye Erişim Hakkı Bakımından

Mahkeme, başvuran şirketin ödeme gücünün olmadığını gösteren delil sunmamasını, hukuki yardım talebinde bulunmamasını, temyiz harcını ödemek için süre talep etmemiş olmasını dikkate alarak o tarihte yaklaşık 1.500 avroya tekabül eden temyiz harcının, taşınmazların değerine göre makul olduğunu değerlendirmiş ve başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varmıştır.

b) Silahların Eşitliği İlkesi Bakımından

Mahkeme, Hazine'nin temyiz harcından muaf tutulmasının silahların eşitliği ilkesini ihlâl ettiğine yönelik şikâyet bakımından; Hazinesinin ayrı bir tüzel kişiliği olmadığını, Devletin kendi adına işlem yaparken yeniden kendisine harç tahsil edilmesinin gereksiz olduğunu ve yargılamada başvuranın iddialarını etkin şekilde sunma fırsatı yakaladığını belirterek başvurunun bu kısmını açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

---

¹⁰ Çukurova Elektrik Anonim Şirketi / Türkiye Kararı, no. 12412/15, 20 Mayıs 2025.
<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243865>

c) Mülkiyet Hakkı Bakımından

Mahkeme, başvuranın temyiz harcını süresinde ödememesi nedeniyle temyiz isteminin reddine karar verilmesine kendi davranışlarının sebep olduğu gerekçesiyle başvurunun bu kısmını iç hukuk yollarının usulüne uygun tüketilmemesi sebebiyle kabul edilemez bulmuştur.

11. Aksüngür ve diğerleri / Sırbistan¹¹ Kararı

Öz: *Başvuru, Türk ve Alman uyruklu başvuranların Türkiye'ye giderken ya da Türkiye'den dönerken Sırbistan'dan transit geçişleri sırasında yanlarında taşıdıkları 10.000 avroyu aşan nakit parayı beyan etme yükümlülüklerine uymamaları nedeniyle paralarının müsadere edilmesi ve ayrıca para cezası ile cezalandırılmaları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek (AİHS) 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde düzenlenen mülkiyet haklarının edildiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuranlar, 2012-2014 yılları arasında Türkiye'ye giderken ya da Türkiye'den dönerken üzerlerinde nakit para taşıyarak Sırbistan ülkesinden transit geçiş yapmışlardır. Sırbistan mevzuatına göre, yerleşik olmayan kişiler, yanlarında taşıdıkları 10.000 avro veya eşdeğerini aşan nakit parayı gümrük makamlarına beyan etmek zorundadır. Başvuranlar, bu yükümlülüğü yerine getirmemeleri nedeniyle sınır geçişlerinde durdurulmuş ve üzerlerinde taşıdıkları paranın 10.000 avroyu aşan kısmına el konulmuştur. El koyma işlemi takiben, Kabahatler Mahkemesi tarafından başvuranlara 7.500 ila 60.000 Sırp dinarı (yaklaşık 70-550 avro) arasında değişen para cezaları verilmiş, ayrıca ilk başvuranın davasında 10.000 avroyu aşan tutarın %60'ının (53.000 avro), diğer dört başvuranın davalarında ise 10.000 avroyu aşan nakit tutarın tamamının (14.425 avro ile 25.020 avro arasında değişen tutarlar) müsadere edilmesine karar verilmiştir. Başvuranlar mülkiyet haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlar, Anayasa Mahkemesi kararların hukuka uygun olduğu ve/veya orantılılık incelemesi gerektirmediği gerekçeleriyle şikâyetleri ayrı ayrı reddetmiştir. Başvuranlar kendilerine uygulanan para cezalarının yanı sıra, paralarının müsadere edilmesinin hukuka aykırı olduğunu ve/veya kamu yararına uygun olmadığını ve aşırı orantısız olduğunu ileri sürerek Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesinin ihlâl edildiğini ileri sürerek AİHM'e başvurmuşlardır.

¹¹ Aksüngür ve diğerleri / Sırbistan Kararı, no. 69080/13, 24 Haziran 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243774>

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, müsadere edilen nakit paraların başvuranların mülkiyetinde olduğunu ve söz konusu müsadere kararının Sözleşme'ye Ek 1 Nolu Protokolün 1. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarına müdahale teşkil ettiği konusunda taraflar arasında ihtilaf bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, müdahalenin kanuni dayanağının Yabancı Para İşlemleri Kanunu'nun 64. maddesi ve Sırbistan Ulusal Bankası'nın 2006 tarihli kararı olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, 64. maddenin 2. fıkrasının suçun gerekçeleri veya diğer koşullar tam olarak müsadereyi haklı kılmıyorsa kısmi müsadere imkânı tanıdığını, bu hükmün hangi durumlarda kısmi müsadere uygulanacağına dair net kriterler sunmadığını ve yetkililere geniş bir takdir yetkisi verdiğini tespit etmiştir. Mahkeme, yerel mahkemeler ve Anayasa Mahkemesi uygulamalarının, bu takdir yetkisinin kullanımında tutarsızlıklar gösterdiğini, bu kapsamda özellikle kasıt unsuru, paranın yasal kaynağı ve diğer hafifletici unsurların farklı davalarda farklı şekillerde değerlendirildiğini vurgulamıştır. Bu nedenle Mahkeme, başvuranların mülkiyetlerini barış içinde kullanma hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilirlik şartını karşıladığı konusunda güçlü şüpheleri olduğunu, ancak bu konuyu orantılılık incelemesiyle birlikte değerlendireceğini belirtmiştir.

Mahkeme müdahalenin Hükûmet tarafından ileri sürüldüğü üzere sınır ötesi nakit akışını izleme amacını taşıdığı varsayılsa bile, bu amaçla müdahalenin orantılı olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, el konulan paraların suç gelinine dair bir iz taşıdığına ilişkin herhangi bir delil sunulmadığını, yerel mahkemelerin el konulan nakit paranın yasal kaynağının kanıtladığını kabul ettiklerini belirtmiştir. Mahkeme, başvuranların davalı Sırbistan ülkesine maddi bir zarar vermediklerini, nitekim başvuranların gümrük vergilerinden veya diğer vergilerden kaçınmadıklarını veya Sırbistan kaynaklı yabancı sermaye akışını tetiklemediklerini, yalnızca nakit geçiş bilgisinin eksikliğine yol açtıklarını belirtmiştir. Mahkeme, birinci başvuranın davasında kısmi müsadere uygulanmışsa da, bu kararın gerekçelerinin yetersiz olduğunu, diğer başvuranların davalarında da hafifletici unsurların (ihmal yoluyla suç işleme, paranın yasal kaynağı) dikkate alınmadığını, ayrıca Anayasa Mahkemesinin kararında, önceki içtihatlarına aykırı bir biçimde, herhangi bir orantılılık incelemesi yapmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, geniş ve belirsiz yasal mevzuatın iç mahkemeler tarafından yapılan incelemenin dar kapsamıyla birleştiğinde, müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna vararak Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

12. Bilgin ve diğerleri / Türkiye¹² Kararı

Öz: *Başvuru, birinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilen taşınmazın bu alanlara uygulanan kısıtlamalar nedeniyle fiilen kamulaştırılması ve uğranılan zararların tazmin edilmemesi nedeniyle başvuruların mülkiyet haklarının ihlâl edildiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuranlar, MS.558-560'tan kalma tarihi bir yapı olan Justinianus Köprüsü'nün hemen yakınında yer alan bir arazinin hissedarlarıdır.

Justinianus Köprüsü, korunması gerekli bir tarihi eser olarak ilan edildikten sonra, başvuranların hissedarı olduğu arazinin bir kısmı birinci derece arkeolojik sit alanında kalmıştır. Bu nedenle, 7 Kasım 1986 tarihinde taşınmaza ilişkin sicil kaydına, dava konusu taşınmazın korunması gerekli kültür varlığı olduğuna ilişkin bir şerh düşülmüştür.

8 Şubat 1990 tarih ve 20427 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve olay tarihinde yürürlükte bulunan bir Yönetmelik ile, üzerinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları bulunması nedeniyle sit alanı ilan edilen ve hakkında kesin yapı yasağı konulan ve gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine ait taşınmazların, hak sahiplerinin başvurusu üzerine Devlete ait taşınmazlarla değiştirilmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Başvuranlar bu değişim programından yararlanma hususunda idareye herhangi bir başvuru yapmamışlardır.

Öte yandan, Sakarya ili Serdivan ilçesi Belediyesi, aralarında başvuranların hissedarı olduğu taşınmazın da olduğu bir kısım taşınmazlar bakımından 2013 yılında kamulaştırma talebinde bulunduktan sonra yapılan idari yazışmalar neticesinde Justinianus Köprüsü'nün Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ait olduğu belirlenmiştir.

Karayolları Genel Müdürlüğü 27 Mayıs 2021 tarihinde Sakarya 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili istemiyle dava açmıştır. Dava neticesinde, ilk derece mahkemesi, kamulaştırma bedelinin taşınmaz malikleri adına ilgili bankaya yatırılmasına ve bankanın maliklere payları oranında tazminat ödemesine karar vermiştir.

Başvuranlar ise 24 Mayıs 2019 tarihinde Sakarya İdare Mahkemesi'ne dava açarak taşınmazın 1984 yılından beri devam eden yasal sınırlamalar nedeniyle fiilen kamulaştırıldığını ileri sürerek uğranılan zararın tazminini talep etmişlerdir. Sakarya 1. İdare Mahkemesi, 12 Mart 2020 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, bir yerin sit alanı ilan edilmesinden

¹² Bilgin ve diğerleri / Türkiye Kararı, no. 23550/22, 20 Mayıs 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-243864>

itibaren idarelere koruma amaçlı imar planı yaptırımları için belirli bir yasal süre verildiği ve dava konusu taşınmazın zorunlu kamulaştırmayı gerektiren bir statüde olmadığı ve bu nedenle iddia edilen zararın fiili kamulaştırma ile meydana geldiğinin söylenemeyeceğinden davanın reddi gerektiği belirtilmiştir. Bu karar istinaf ve temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Başvuranlar, mülkiyet haklarının ihlâl edildiği iddiasıyla 28 Temmuz 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi 28 Ocak 2022 tarihli kararında; Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale edilmediği sonucuna vararak başvuru açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.

Başvuranlar AİHM önünde, yetkililerin kendilerine herhangi bir tazminat ödemediği hissedarı oldukları arazileri birinci derece arkeolojik sit alanı ilan ederek mülkiyet haklarını ihlâl ettiklerinden şikâyet etmektedirler.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, mülkiyet hakkının ihlâl edildiği iddiasının esas bakımından yaptığı incelemede; başvuruların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin yasallığına ve meşru amacının bulunduğu (söz konusu müdahalenin kültürel ve doğal mirasın korunması genel politikası kapsamında olduğuna) dikkat çekmiştir. Mahkeme bu tür davalarda mülkiyet hakkına getirilen kısıtlanmaların orantısız bir müdahale teşkil etmediğine ilişkin içtihadına atıfta bulunarak bu içtihadından ayrılmak için bir neden görmediğini belirtmiştir.

Netice olarak, AİHM, somut olayda başvuruların mülkiyet haklarını kullanmaya devam edebileceklerine, ayrıca 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca birinci derece arkeolojik sit alanı olarak sınıflandırılan özel mülkün başka bir mülkle değiştirilebileceğine ve arkeolojik potansiyeli yüksek tarihi kentlerdeki arazi sahiplerinin arazilerindeki değer kayıplarının ise diğer unsurların yokluğunda kendi başına bir tazminat hakkı oluşturmayacağına ilişkin değerlendirmesiyle başvuruların şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna ve bu nedenle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Müdafaa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr